

İlkokul

FEN BİLİMLERİ

DÜNYANIN ŞEKLİ

Dünya'nın şeklinin günümüzde uzaydan çekilen fotoğraflara bakılarak küreye benzediği görülmüştür. Eski zamanlarda ise;

- **Babiller ve Yunanlılar** Dünya'nın şeklini düz tepsiye,
- **Mısırlılar** bir dikdörtgene,
- **Mayalar** timsaha benzetmişlerdir.
- **Hintliler** Dünya'nın bir kaplumbağanın üzerindeki dört fil tarafından taşındığını,
- Bazı toplumlar ise Dünya'nın bir öküzün boynuzlarının üzerinde olduğunu düşünmüşlerdir.

Macellan, Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini ve belli bir noktadan başlayarak sürekli aynı yönde ilerlemesi durumunda başladığı düşünmüş bu yolculuğa başlamış ama yolculuğu tamamlayamamıştır.

Arkadaşları İspanya'dan başlayarak hep batıya doğru yapılan bu yolculuğu tamamlamış ve Dünya'nın şeklinin yuvarlak olduğunu kanıtlamışlardır.

Bilim İnsanlarına Göre Dünya'nın Şekli:

- **Pisagor:**
Dünya'nın şeklinin yuvarlak olduğunu söyleyen ilk bilim insanıdır.
- **Macellan:**
Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtlamak için yolculuğa çıkmış ama yolculuğu tamamlayamamıştır. (Arkadaşları yolculuğu tamamlayarak Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtlamışlardır.)
- **Aristo:**
Gözlemler yaparak Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtlamıştır.
- **Thales:**
Dünya'nın şeklini su üzerinde yüzen bir yarım küreye benzetmiştir.
- **İdrisi:**
Dünya'nın küreye benzetip haritasını çizmiştir.
- **Galileo:**
Dünya'yı küreye benzetmiştir.

DÜNYA'NIN YAPISI

Gözlemlenebilen Katmanlar:

- Hava Küre
- Su Küre
- Taş Küre (Yerkabuğu)

Gözlemlenemeyen Katmanlar:

- Ağır Küre (Dış çekirdek ve iç çekirdek)
- Ateş Küre (Manto)

GÖZLEMLENEBİLEN KATMANLAR

HAVA KÜRE (ATMOSFER):

- Yağmur, rüzgâr, kar, dolu gibi hava olaylarının meydana geldiği katmandır.
- Dünya'mızı saran atmosfer de bu tabakada bulunur.
- Dünya'mızı Güneş'in zararlı ışınlarından da korumaktadır.

SU KÜRE:

- Göl, nehir, deniz, okyanus ve kutuplardaki buzullar gibi su kütlelerinin bulunduğu katmandır.
- Dünya'mızın dörtte üçü sularla kaplıdır.

TAŞ KÜRE (Yerkabuğu):

- Kıtalar, dağlar, ovalar, yaylalar, taşlar, kayalar ve evlerin bulunduğu, üzerinde yaşadığımız en ince katmandır.
- Dünya'nın yüzeyinin dörtte bir karalardan oluşur.
- Okyanus ve deniz gibi su kütlelerinin altında da kara tabakası bulunur.

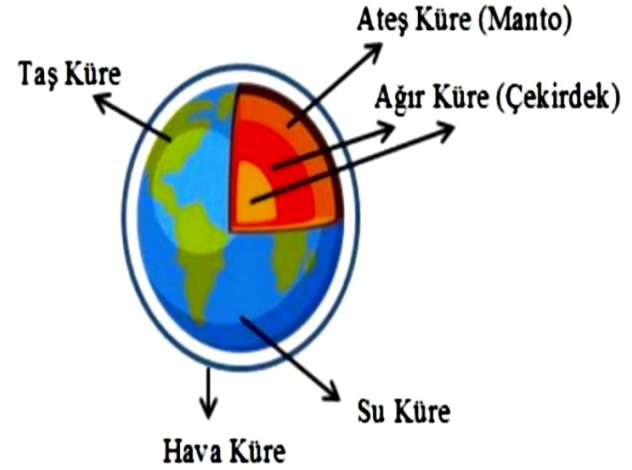
GÖZLEMLENEMEYEN KATMANLAR:

AĞIR KÜRE (Çekirdek):

Dünya'nın en içteki en sıcak katmanıdır.

ATEŞ KÜRE (Magma):

- Yerkabuğunun altındaki tabakadır. Bu tabaka **magma** adı verilen akışkan ve sıcak maddeden oluşur.
- **Yanardağlardan** yeryüzüne çıkan magmaya da **lav** adı verilir.

ETKİNLİK 1:

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" yazalım.

(...) 1) Dünya'nın şeklinin günümüzde uzaydan çekilen fotoğraflara bakılarak küreye benzediği görülmüştür.

(...) 2) Mısırlılar Dünya'nın şeklini timsaha benzetmişlerdir.

(...) 3) Babiller ve Yunanlılar Dünya'nın şeklini düz tepsiye benzetmişlerdir.

(...) 4) Hintliler Dünya'nın bir kaplumbağanın üzerindeki dört fil tarafından taşındığını düşünmüşlerdir.

(...) 5) Macellan Dünya'nın belli bir noktasından başlayarak hep aynı yöne gidilirse yeniden aynı noktaya gelineceğini düşünmüştür.

(...) 6) Dünya'nın şeklinin yuvarlak olduğunu söyleyen ilk bilim insanı Galileo'dur.

(...) 7) Dünya'nın küreye benzetip haritasını çizen bilim insanı İdrisi'dir.

(...) 8) Thales, Dünya'nın şeklini su üzerinde yüzen bir yarım küreye benzetmiştir.

(...) 9) Aristo gözlemler yaparak Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtlamıştır.

(...) 10) Gözlemlenebilen katmanlar hava küre, su küre ve taş küredir.

(...) 11) Gözlemlenemeyen katmanlar ağır küre ve ateş küredir.

(...) 12) Yağmur, rüzgâr, kar, dolu gibi hava olaylarının meydana geldiği katman su küredir.

(...) 13) Dünya'mızı saran atmosfer de hava kürede bulunur.

(...) 14) Su küre; göl, nehir, deniz, okyanus ve kutuplardaki buzullar gibi su kütlelerinin bulunduğu katmandır.

(...) 15) Dünya'nın dörtte birini sular oluşturur.

(...) 16) En ince katman su küredir.

(...) 17) Ağır küre iç ve dış çekirdekten oluşur.

(...) 18) Dünya'nın en içteki en sıcak katmanı ateş küredir.

(...) 19) Akışkan ve sıcak maddeden oluşan ve magma adı verilen tabaka ateş küredir.

(...) 20) Dünya haritasında sular yeşil renkle gösterilir.

ETKİNLİK 2:

Aşağıdaki cümlelerde eksik bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

hava
okyanus
atmosfer
Mayalar
yerkabuğu
ateş

rüzgar
ağır
küreye
taş
kutuplardaki buzullar
okyanus

üçü
taş
deniz
lav
Babiller
dolu

Yunanlılar
ağır
Hintliler
hava
mağma

- 1) Dünya'nın şeklinin günümüzde uzaydan çekilen fotoğraflara bakılarak benzediği görülmüştür.
- 2) ve Dünya'nın şeklini düz tepsiye benzetmişlerdir.
- 3), Dünya'nın şeklini timsaha benzetmişlerdir.
- 4), Dünya'nın bir kaplumbağanın üzerindeki dört fil tarafından taşındığını düşünmüşlerdir.
- 5) Dünya'nın gözlemlenebilen katmanları küre, su küre ve küredir.
- 6) Dünya'nın gözlemlenemeyen katmanları küre ve küredir.
- 7) Hava küre,, gibi hava olaylarının meydana geldiği katmandır.
- 8) Dünya'mızı saran tabakası da hava kürede bulunur.
- 9) Dünya'mızı Güneş'in zararlı ışınlarından da koruyan küredir.
- 10) Dünya'mızın dörtte sularla kaplıdır.
- 11) ve gibi su kütlelerinin bulunduğu katman su küredir.
- 12) Dünyanın en ince katmanı küredir.
- 13) Taş kürenin diğer adı'dur.
- 14) ve gibi su kütlelerinin altında da kara tabakası bulunur.
- 15) Dünya'nın en içteki en sıcak katmanı küredir.
- 16) adı verilen akışkan ve sıcak maddeden oluşan tabaka ateş küredir.
- 17) Yanardağlardan yeryüzüne çıkan magmaya adı verilir.

DEĞERLENDİRME TESTİ

1) Eski zamanlarda Dünya'nın şekli ile ilgili düşüncelerden hangisi yanlıştır?

A) Yunanlılar Dünya'nın şeklini düz tepsiye benzetmişlerdir.

B) Mayalar timsaha benzetmişlerdir.

C) Babiller Dünya'nın bir öküzün boynuzlarının üzerinde olduğunu düşünmüşlerdir.

2) Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini ve belli bir noktadan başlayarak aynı yöne doğru gidilmesi durumunda tekrar başlangıç noktasına gelinebileceğini düşünen denizci kimdir?

A) Pisagor B) Macellan

C) Aristo

3) Dünya'nın şeklinin yuvarlak olduğunu ilk söyleyen bilim insanı kimdir?

A) İdrisi B) Galileo

C) Pisagor

4) Gözlemler yaparak Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtlayan bilim insanı kimdir?

A) Aristo B) Macellan

C) Thales

5) Dünya'nın küreye benzetip haritasını çizen bilim insanı kimdir?

A) Pisagor

B) İdrisi

C) Thales

6) Aşağıdakilerden hangisi gözlemlenebilir katmanlardan biri değildir?

A) Hava Küre B) Su Küre

C) Ağır Küre

7) Aşağıdakilerden hangisi gözlemlenemeyen katmanlardan biridir?

A) Ateş Küre B) Su Küre

C) Hava Küre

8) Dünya'mızı saran atmosferin bulunduğu tabaka aşağıdakilerden hangisidir?

A) Taş Küre B) Hava Küre

C) Ağır Küre

9) Dünya'mızın yüzeyinin kaçta kaç su durur?

A) Dörtte biri B) Dörtte ikisi

C) Dörtte üçü

10) Dünya'nın en ince katmanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Taş Küre B) Su Küre

C) Ağır Küre

11) Dünya'nın en içteki en sıcak katmanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ateş Küre B) Ağır Küre

C) Su Küre

12) Magma adı verilen akışkan ve sıcak maddeden oluşan tabaka aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hava Küre B) Su Küre

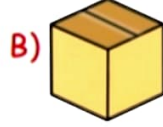
C) Ateş Küre

13) Yanardağlardan yeryüzüne çıkan magmaya ne ad verilir?

A) Yeraltı Suları B) Lav

C) Petrol

14) Aşağıdakilerden hangisi Dünya'nın şekline benzemektedir?

15) Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Dolu → Hava Küre

B) Kıtalar → Taş Küre

C) Vadi → Su Küre

16) Dünyamızın katmanlarını dıştan içe doğru doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hava Küre, Su Küre, Taş Küre, Ağır Küre, Ateş Küre

B) Hava Küre, Su Küre, Taş Küre, Ateş Küre, Ağır Küre

C) Hava Küre, Taş Küre, Su Küre, Ağır Küre, Ateş Küre

17) Hava Küre ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Yağmur, rüzgâr, kar, dolu gibi hava olaylarının meydana geldiği katmandır.

B) Dünya'mızı Güneş'in zararlı ışınlarından da korumaktadır.

C) Dünyanın en içteki katmanıdır.

18) Aşağıdaki hayvanlardan hangisi su katmanında yaşar?

19) Aşağıdakilerden hangisi atmosferde meydana gelen hava olaylarından biridir?

A) Çiğ

B) Dolu

C) Sel

20) Aşağıdaki canlılardan hangileri hem karada hem de suda yaşar?

A) I ve II

B) II ve III

C) I ve III

DOĞRU YANLIŞ CEVAP ANAHTARI

1) D	11) D
2) Y	12) Y
3) D	13) D
4) D	14) D
5) D	15) Y
6) Y	16) Y
7) D	17) D
8) D	18) Y
9) D	19) D
10) D	20) Y

BOŐLUK DOLDURMA CEVAP ANAHTARI

1) kűreye	8) atmosfer	15) ağır
2) Babiller, Yunanlılar	9) hava	16) magma
3) Mayalar	10) űçű	17) lav
4) Hintliler	11) okyanus, kutuplardaki buzullar	
5) hava, taş	12) taş	
6) ateş, ağır	13) yerkabuğu	
7) rűzgar, dolu	14) okyanus, deniz	

DEĞERLENDİRME TESTİ

CEVAP ANAHTARI

1 C

11 B

2 B

12 C

3 C

13 B

4 A

14 A

5 B

15 C

6 C

16 B

7 A

17 C

8 B

18 A

9 C

19 B

10 A

20 A